

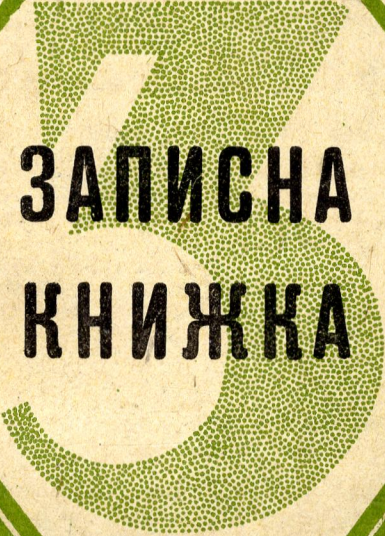
В. Винниченко

Записна книжка

БІБЛІОТЕКА КНИГОСПІЛКИ

В. ВИННИЧЕНКО

**ЗАПИСНА
КНИЖКА**

**ХАРКІВ
1923**

В С Е У К Р А І Н С Ь К Е
 КООПЕРАТИВНЕ КНИГОВИДАВНИЧЕ
 Й ТОРГОВЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО

„КНИГОСПІЛКА“

Правління: ХАРКІВ, Чорноглазівська 7-9.

Книгарні: ХАРКІВ 1) вул. 1 Травня (б. Московська) 18;
 2) пл. Тевелева, 19.

К И Ї В — вул. Короленка, 46. ОДЕСА — вул. Ласаля, 12.

Видруковано й поступило до продажу:

- О. КУРИЛО. Початкова граматика укр. мови ч. II вид. IV (нове) 30 к
- О. ПАЛЬШАУ. Начала начертательной геометрии 90 „
- ІВ. ФРАНКО. Казки вип. I: Лис і Дрозд, Вовк старшиною, Королік і Медвідь. Малюнки й обгортка худ. П. Лапина 25 „
- ІВ. ФРАНКО. Казки вип. II: Лисичка-кума, Лисиця й Рак, Старе добре забувається, Іжак та Заєць, Осел і Лев. 30 „
- ІЗ. ФРАНКО. Казки вип. III: Заєць і Медвідь, Лисичка-черничка, Бурко й Мурко
- ІВ. ФРАНКО. Казки вип. IV: Фарбований Лис, Війна між Псом і Вовком
- ЛЕСЯ УКРАЇНКА. Твори т. III. Драматичні твори: У пущі, Одержима, Вавилонський полон, Кассандра, На руїнах, Три хвилини 90 „
- ЛЕСЯ УКРАЇНКА. Т. IV. В катакомбах, Руфін і Присцилла, Махамед і Айша, На полі крові, В дому роботи — в країні неволі, Йоганна, жінка Хусова, Бояриня
- Б. СТЕПАНОВ. Грим. „Театральний порадник“ кн. V з 98 малюнками 60 „
- Проф. Л. ВЕБЕР. Початки метеорології. Переклад з остан. німецького видання зі змінами й додатками І. Селецького з 28 рис. і 3 таблицями в тексті 75 „
- А. ТЕРЕХОВ. Сборник декретов и распоряжений УССР. 1) по налоговому обложению 2) по кооперации. Изд. 2-е дополн. и переработ. 298 стр.
- А. КИСЕЛЕВ. Геометрия
- О. КУРИЛО. Уваги до сучасної української мови, вид. 2-е

0610

„БІБЛІОТЕКА КНИГОСПІЛКИ“

№ 3

СЕРІЯ ГУМОРУ Й САТИРИ

№ 3

19

В. ВИННИЧЕНКО

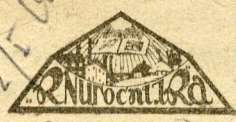
ЗАПИСНА КНИЖКА

9708

Авт. В. Винниченко
Лит. № 15 2/5 1905

22896

ХАРКІВ, 1923 р.

Друкарня-літографія
„Книгоспілки“
Харків, Нетеченська наб. 14.

ЗАПИСНА КНИЖКА

Тікати було вже нікуди: поперед нас слалось рівне й безкрає поле, а позаду з села гналась ціла юрба люду. Попереду всіх біг стражник і кричав:

— Ге-ей! А ну, гей там! Підожди!

І вимахував над головою в себе рукою так, ніби поганяв волів.

— Зупиняємось? — безнадійно спитав мене Антип.

— Зупиняємось.

Ми зупинились. Антип вирвав стеблину жита, і, покусуючи її, дивився до села на погоню. І погляд йому був понурий та блискучий, як промінь сонця з-під чорної навислої хмари.

— „В калоші?“ — посміхнувся я до його.

Власне кажучи, смішного в нашому становищі було мало. Найменше, що з нами могло статись, це те, що нас поб'ють, зв'яжуть і поволочать в повітову тюрму.

Антип теж похмурно посміхнувся.

— Бач, я казав, що треба з вечора виходити з села.

— Де твої прокламації, — живо перебив він, — ховай в жито! Швидче! Сядем обидва, ніби стоимись...

Ми помалу сіли під житом.. Я витяг з-за пазухи пак прокламацій, які zostались у нас ще на одно село, і не одвертаючись од жита, вирив руками ямку, поклав туди пак і засипав землею. Наверх натрусив трави.

— Так... скося озирнувши мою роботу, промовив Антип.

Погоня наближалась.

Поранкове сонце стояло над церквою й ще не встигло випарити всю росу, і вона, як сльози дитини, що тільки-що плакала, невинно й зворушливо блищала в траві. Прощай, росо!

Потім я підвів голову. Погоня вже недалечко була, але бігла тихше. То підійдуть, то знов побіжать. Стражник одною рукою придержує шаблю, а другою широко махає то взад, то вперед, немов одбивається від когось позаду. Іноді озиравсь і щось казав дядькові, який біг зараз же за ним. Трохи оддалік бігли ще люди, а коло їх купа дітвори.

Антип похмурно кусав стеблину й чудно бігав очима навкруги, немов шукав чогось.

А я нічого вже не шукав. Чого там дурно тратити сили, пускайсь на дно, та й усе.

Ось зовсім близько. У стражника руденька борідка, очі напружено, гостро втоплені в нас. На грудях у такт підстрибує шнурок від револьверу. Лице червоне, задихане.

Раптом Антип стріпнувся, повернувся до мене й швидко зашепотів:

— Слухай: я хочу спробувати одну штуку. Старайсь робити, як я. Чуєш? Я хочу...

Але докінчити не встиг. Перед нами вже стояв стражник і, трудно дихаючи, розглядав нас. З-за плеча його виглядало злякано-зацікавлене лице дядька,

— Ну, вставайте! Ходім!—суворо хитнув головою стражник.

Я не рушився, ждучи, що робитиме Антип.

Цей помалу підвівся, став на свої довгі, тонкі ноги й почав мовчки розглядати стражника. Пильно, серйозно, з виразом поважності. На лиці ніякого замішання, хвилювання. Нарешті, зупинившись на лиці злегка здивованого поліціанта, спитав:

— Ти чін сельской поліції, голубчик? Не правда-лі?

„Чін сельской поліції“ ще більш похмурился.

— Ну, то що? Ну, ти, вставай!

Я теж устав.

— Куда же ти завьошь нас ідті? І зачем остановіл нас?—Спокійно, з цікавістю запитав Антип.

— Зараз побачите! Ну марш! Данило, ставайте збоку. Та глядіть, як що, так ломакою прямо по голові...

У Данила в руках справді була паличка, яку по справедливості інакше й не можна було назвати. Він став коло мене й, косо позираючи, наготовив свою зброю. Почувалось, що людина на своїм віку не бувала часто в таких становищі. Взагалі, Данило нічого абсолютно страшного з себе не уявляв. Мав собі великий ніс, але він був задертий до гори, ніби ввесь час зазирає до своїх товаришів, кругленьких карих оченят. Борода скуйдовчена, губи злегка одвислі. Вчувалось, що людина ця, коли її про щось запитати, наперед трохи подумає, потім питає „як кажете“, а тоді вже одповість вам щось таке, про що ви сами давно знаєте. Але ломаку держав серйозно й уважно.

— Ну, рушай,—шарпнув стражник за рукав Антипа.

Антип зробив строге лице.

— Пазволь, мілий человек, так нельзя.... Как чин поліції ти должен об'яснить людям, почему останавливаешь их. Это—во-первых. Далее исполняя ответственную обязанность охранения порядка і тишины і при том, будучі е... е.... конфіденціально приставлен к исполнению существующих законов Россійской Имперіи, ты должен не нарушать ониє, а наоборот поощрять і подавать примєр. Понял?

І Антип навіть витягнув перед своїм довгим блідим носом палець і хитнув повчаючи головою.

Лице Данила стало виявляти наплив, очевидно, несподіваних переживань. Очі йому поширились і забігали то на нас, то на стражника. Губи ще більше одвисли.

Але я був також здивований: при наших мужицьких штанцях, свитках, чоботях і т. и., російська мова як-раз було те, що могло нас цілком затокмачить у „калошу“.

На стражника це, дійсно, зробило відповідне вражіння. Він озирнув нас, потім хитнув до Антипа головою й коротко сказав:

— Покажи пашпорт.

Я понуро стис губи й одвернувся. З цього йому й треба було почати.

— Паспорт? Вот ето—правільний твой вопрос,— похвалив Антип.—Да... так іменно следовало і начать. Но без грубостей, вѣжливо, строго. Да... Но тебе ми все-такі не покажем.... Тебе нельзя. Исправнику, становому ёщё можно, но ніжніе чини не могут смотреть...

Тим часом надбігла друга частина погоні: дядьки й дівтора. Дівтора зараз же поховалась за ноги дядьків і визирала з-за них, як з-за дерев.

Дядьки шепотілись і поглядали на нас. Всі сопли від швидкої ходи.

— Ну—када так, так марш! Нічого тут!—хитнув рішуче стражник головою.—Рушайте, Данило!

— Подожді, не торопісь...—поважно простягнув руку до Данила Антип і повернувся до стражника—ещь раз спрашиваю: по какому поводу ти позволяешь себе останавливать прохожих на дороге?

— Семенюк—раптом підняв голову стражник до дядків—Ето вони? Серед голів одна посміхнулась, хитнулась і промовила:

— Вони самі... От той, нижчий, кидав до мене, а вищий у церкву...

— Что „кидав“?—здивовано спитав Антип.

Я теж непорозуміло дививсь навкруги.

— Уже забули?—добродушно посміхнулась голова Семенюка.

— Бамажечки... З красними печатями... Прокламації... Всі гостро дивились на нас.

Але як би ці дядьки разом з стражником перевернулись в китайську депутацію, що нас закликала б на царство до їх,—на лиці Антипа не виявилось би більшого здивування ніж тепер. Ні страху, ні ніяковости, а тільки здивування: видно, що чоловік всього сподівався, але прокламацій...

Він глянув на мене, на стражника, на дядків. Я теж глянув на його, на стражника, на дядків.

— Как ти сказал, мужичок?—нарешті вимовив Антип до Семенюкової голови.

— А так, як чув...

— Прокламації??

— А то ж...

Антип глянув на мене, я на його.

— Ви что-нібудь поміляє, Ксенофонт Сократовіч?

Чого йому спало на думку так історично прозвати мене, я не мав часу ні думати, ні дивуватись, але стиснув плечима й промовив:

— Нічого не поміаю... Діоген Емпедокловіч.

— Странно... Очень странно... Так, значіт, в вашей деревні ету ніч били разбросани прокламації?

Стражник пильно дививсь на його. Але Антипові ніколи було займатись переглядуваннями з якимсь там стражником.

— Отвечай же, когда тебѣ спрашивают?—нетерпѣе й строго крикнув він.

— Та ти што кричиш? Диви, сволоч. Лазить тут, пристає всякі манєри та ще й.... Ступай січас! Данило, тягніть його!

Данило несміло взяв мене за руку. Я строго глянув на його, і він пустив її.

Стражник чогось почував себе страшенно розсерженим, навіть ображеним. Але Антип мовчки строго дививсь на його й не рухавсь. Потім помалу повернувся до здивованих голів дядьків, і, найшовши, гостреньке, добродушно-іроничне лице Семенюка, уважно й строго спитав:

— І ти, значіт, утврждаєшь, что ми разбрасивалі прокламації?

— А то ж... Утверждаю... насмішкувато хитнув Семенюк головою.

— Своїмі глазами відел?

— Своїми. Не позиченими.

Говорив він упевнено, але на нас чекаючепильно дивилось де-кілька пар серйозних очей.

— Харашо. Твоя фамілія—Семенюк? Ксєнофонт Сократовіч, — поважно й строго повернувся до мене Антип,—запомніте: вот єтот крестьянін с пепельной бородкой і він знову пильно озирнув Семенюка—і серимі глазами називається—Семенюком.

— Слушаю, Діоген Емпедокловіч.

— Ну, та що буде?—посміхнувся Семенюк, але по лиці йому пробігло щось тривожне. Він глянув на стражника, на Данила, на нас.

— То будег,—різко й строго повернувся до його Антип—что бивает тем, кто дают фальшивие показанія. Ти єтім отвлекаєшь начальство от настоящих преступніков. Ти—укриваєшь їх! Понял? Ну, ідиом в деревню.

Більше об'яснитись він не хотів. Справа виявлялась настільки серйозною, що він мусів поспішати в село.

Він пішов. Потім несподівано повернувся до стражника й сказав:

— Ти хоть і груб, но службу свою ісполняєш харашо. Молодчина... Ксенофонт Сократовіч, у вас єсть папіроси?

Я виняв цигарки, ми зупинились і закурили.

Погоня наша переглядалась. Стражник пильно й похмуро позирав на нас. Похвалу Антипову він вислухав мовчки, не посміхаючись, тільки скося подивляючись то на мене, то на Антипа.

Власне кажучи, я стільки ж розумів тепер Антипа, як і вся погоня. Хіба що одні хлопчики ні в чому не сумнівались і твердо були переконані, що спіймано щось страшне. Тому радісно бігли поперед нас, підтягували на швидку штанці й кричали:

— Піймали! Піймали!

Йшли всі мовчки. Часом Антип повертав до мене своє виточене, суховате лице з блідим носом і говорив що-небудь заплутане, де часто попадалось ім'я губернатора або поліцмайстра. Говорив заклопотано, щось міркуючи про їх, турбуючись, що не зможе сповістити їх про щось.

Сторожа наша прислухались до наших слів, і Семенюк шептався з дядьками, йдучи позаду.

Степ хвилями біг до краю неба й тихо шелестів зелено-сивим колосом. Часом поважно й ліниво, ледве ріжучи повітря, пропливав над нами ворон і зникав у блідо-синій долині. На нас не звертав ніякої уваги,—мало чого люди між собою не виробляють, у його своя мета.

Я довго провожав його очима.

В селі нас ждали. Біля воріт, на порогах хат, на перелазах стирчали людські голови й, не зводячи очей, повертались за нами. Часом перегукувались з погонею й робили де-які уваги, які торкалися більше деталей нашого арешту, ніж провини.

Так, наприклад, один дядько з вилами в руках пильно обдивився нас, потім заклопотано звернувся до Данила й спитав:

— А сіль є?

Данило й я подивились на його. У Данила очі стали кругліші.

— Яка сіль?

— А на хвіст сипать...

Стражникові не подобались його питання.

— Одойді вон!—сердито крикнув.

Дядько зупинився, пропустив нас, підморгнув заднім на стражника й не пішов далі.

Мені він подобався. Подобалось, як він поглядав на нас. Правду кажучи, такі погляди попадались частенько. Але стражник чогось почав хвилюватись, якось підрівнявся і, коли Антип зупинивсь, щоб поправити щось коло чобота, сердито, роздратовано закричав:

— Ну, скарей там!... Довольно манери представлять!...

Антип підвівсь, мовчки здивовано подививсь йому в лице, потім тихо й повчаючи промовив:

— Ето чін поліції так позволяєт себе? Нельзя. Нельзя так.

— Ну, базікай там! Іди, говорю—чогось надзвичайно злісно крикнув стражник.—Тоже в разговори ще... От я тобі покажу разговори...

І додав таку лайку, від якої Антип моментально зупинився, подививсь на стражника, потім, повернувшись до мене й коротко спитав:

— Слихалі?

— Слихал...—буркнув я.

Антип більше нічого не сказав. Рішуче й строго попрямував далі. Лице виявляло непохитність.

Але я йшов, похиливши голову. Мене брала досада: ішов би вже мовчки, ні, треба ще на сміх себе виставляти.

У волості нас теж уже ждали: з вікон виставлялись голови, а коло дверей ганку товпилась ціла юрба люду. Всі вони, розступившись дивились прямо нам в лице і де-хто хмурно мовчав, де-хто посміхався, більшість же голосно й з страхом цікавилась пійманими—„жуликами“. Ввели в „присутствіє“. Там уже теж був народ.

— Ну, есть! Споймали!—хмуро проговорив стражник.—Давайте, старосто, понятих, нада січас їх до справника.

Коло столу стояв невеличкий дядько з кострубатою головою й рідко розставленими очима. Плехенький піджачок, ситцева сорочка під жилеткою,

вигляд заклопотаности, забитости. Так і уявляється, що прийде цей дядько додому, а дома лазить голодна, писклива дівтора, чіпляється за чоботи, канючить, жінка лається, а коло порога стоїть уже соцький і кличе „до начальства“. Через що його вибрано на старосту,—невідомо.

— Так оце ті?... Ага...—бігаючим поглядом озирнув нас цей староста.—Ну, так що-ж?... Як понятих, то й понятих... А ну, хто за понятих—задер він голову до юрби.

Але тут вмішався Антип. Він ступив трохи вперед і ввічливо, але спокійно й навіть строго звернувся до старости:

— Подожді немного... значіт ти староста?

Староста здивовано глянув на його.

— Ну, я... То що?

— Хорошо. Пока нічево. Значіт, ето ти отдал приказаніє задержатъ нас на дороге?

Тон був такий, що мимоволі староста одповів:

— Ну, хоч би й я, так що!

Нічево. Продолжайте свайо дело.

І Антип спокійно замовк.

Староста непорозуміло дививсь на нас.

— Так що-ж буде з того, що я? Ну, я, так що?

— Нічево, нічево... заспокоююче промовив Антип і чудно посміхнувся.—Вибірайте понятих і отсилайте нас к ісправніку... Мне только нужно било удосто-

веріться, хто в етом віноват, ти ілі стражнік. Продолжайте.

І, звернувшись до мене, прошепотів:

— Не стій же таким опудалом. Підгравай. Діло йде.—При цьому вираз лица йому був солідний, спокійний, ніби він діливсь зо мною якимсь важним служебним спостереженням.

Я хитнув головою.

Староста й стражник теж щось шепотіли між собою.

— Віноват!—раптом знов звернувсь Антип до їх. Вони обое зараз же озирнулись до його. Юрба тихо шушукалась.

— Віноват. Я хочу вас спросіть: можете ви нам дать точное і ясное представленіє нашей віни, за которую ви нас арестовали?

Староста не зрозумів.

— Що кажете?

— Я говорю, можете лі ви сказать, за что нас арестовали? Если хотіте, отвечайте. По закону ви обязаны отвечать.

Про те, щоб спробувати оправдуватись або дати їм зрозуміти, що вони помилились, він навіть не згадував.

— За що арештували? А за те, що бунтуєє народ. Прокламації підкидаєє людям.

— Свідетелі єсть?

— Та що ви йому базікать там даєте? Раптом почувся позаду густий обурений голос,— Він їм баки забиває, а вони рота пороззявляли! В мордяку йому, та й уся розправа!

Ми всі обернулися. В кутку стояв високий, гарний дядько з чорною пишною бородою й сердито насупленими бровами. Одягнений був добре, очевидячки сільський багатій.

Антип ніби не розібрав, звідки йшов голос. Прижмуривши очі, він водив ними по юрбі. Нарешті, наглядівши багатія, аж перегнув до його голову й з спокійною погрозою спитав:

— Это ти, кажется, сказал?

Багатій ще більш розсердився.

— А ти на кого це тикаєш? Халамидро! Я тебе як тикну тут, так аж ногами вкриєшся!

— Та бить їх... Чого там! В мордяку!—зачулось за ним сердиті голоси з юрби.

Антип вирівнявсь і, ніби нічого не чуючи, строго й коротко кинув до багатія:

— Как фамілія?

Ніхто, очевидячки, нічого подібного не ждав.

Всі притихли й стали переглядатись, — хто з усмішкою, а хто з неспокійним непорозумінням.

Але багатій аж почервонів увесь.

— Та ти хто такий, що хвамилиї спрашуєш? Твоя як хвамилия?

Антипове лице ще більше стало холодним, невблаганно-грізним.

— Не хочеш сказати? Харашо? Харашо. Староста, ти за это отвечаеш, отдельно. Это ти заметь себе.... А теперь...

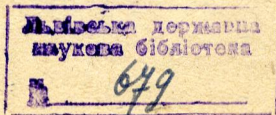
Він помалу, поважно й з таким виглядом, який ясно говорив, що він не хотів, але примушений це зробити, підняв руку, засунув її за пазуху й урочисто, повагом, виняв свою.... велику записну книжку, в якій вів рахунок своїм видаткам і прибуткам. Так же помалу розгорнув її, витягнув олівець і звернувся до багатія:

— Єщю раз спрашиваю: как твоя фамилія?

Як тільки в руках Антипа з'явилася книжка, в присутствії раптом стало надзвичайно тихо. Посмішок уже не виднілось. Очі всіх, як головки булавок до магнету, повернулись і вп'ялись у книжку. Староста то бігав стурбованим поглядом по присутствії, то знов зупинявся на книжці. Видно, рішуче був збитий з панталику. Стражник непокійно заворушивсь, обсмикнув свою казенну сіру сорочку й взявся рукою за шаблю, ніби хотів стати „смірно“.

А багатій з червоного зробився жовтим, і очі його були вже не сердиті, а немов злякані, немов знепокоєні.

Всі стояли, як загіпнотизовані.

Я зрозумів, що треба кувати залізо, поки гаряче.
Враз схопився, озирнувся, підхопив табуретку
й підставив Антипові:

— Ізвольте присесть, Діоген Емпедокловіч.
Може бить черніла подать вам?

— Да-а... Черніла би лучше..

Я з готовністю кинувсь до столу, схопив з його
все й одною рукою подав ручку, а в другій став
держати чорнило.

Він помалу умокнув ручку.

— Так не жєлаєшь сказать своей фамілії? —
повернувся до багатія.

Той ворохнувся, але я не дав йому нічого ска-
зати. Швидко повернувшись до Данила, що стояв
біля мене зі зляканими, витріщеними очима й
з ломакою, я зробив строге лице й хутко крикнув:

— Как фамілія етого чорного? Скоро!

— Клим Сидоренко — машинально випалив
Данило, широко дивлячись на мене.

— Клементій Сідоренко, Діоген Емпедокловіч —
угодливо нахилився я до Антипа.

— Ага! Отлічно!... Хорошо!... Клє.. мєн... тій Сі..
до.. рєн... ко... Хорошо. Как называется ето селєніє?

— Как называется ето селєніє? — строго звернувся
я до стражника.

— Мандриковка, — злегка вирівнявся стражник,
напружено слідкуючи за Антиповою рукою.

— Мандріковка, Діоген Емпедокловіч...

Староста ще більше стурбувався. Ззаду почалась шамотня. Видно було, як поспішно один за одним дядьки просковзували в двері й юрба ріділа.

— Так, хорошо...

Староста раптом пригладив волосся, прокашлявся й, несміло глянувши на книжку, промовив:

— Ну, хорошо, господа.... Позвольте-ж спроситьця вас, хто-ж ви такії будете?

Антип не зразу одповів. Устав, вернув мені ручку і, не закриваючи книжки, повернувся до старости.

— Кто ми такіє, голубчик, ми скажем ісправніку. Понял? Ісправніку ето скажем. Ето, кажется, здесь Міхаїл Андреевіч ісправніком?... повернув він до мене... Ах, нет, Міхаїл Андрєіч в другом уезде. Да, мой мілий, кто ми такіє, ти ето скоро узнаешь. Да... Ну-с, ми готови. Давайте понятих і можно отправляться. Только я просіл би непременно с нами отправіть етого господіна.. как ево... він зазирнув до себе в книжку — етово Сідоренка. І затєм того, которий утверждает, что ми рассбрасивали прокламаціі. Как ево... Мм.... Семенюк, кажется! Да!, да! Так вот і ево тоже. Где он?

Я хутко повернувся і почав шукати очима Семенюка.

— Где Семенюк?

Семенюк стояв десь аж у дальньому кутку. Всі зараз же роступились, даючи йому дорогу й поглядаючи то на його, то на нас.

— Подойді-ка сюда, Семенюк—хитнув головою Антип.

— Семенюк, ступай сюда—крикнув я.

Семенюк несміло виступив, глянув на старосту, на стражника й пробурмотів:

— Чого ж мені їхать У мене времня нема...

Антип усміхнувся:

— Нічого, голубчик, у нас тоже не било времні, а ти задержал нас. Вот розкажешь ісправніку, как ми бросали прокламації, а тогда уж увідишь, будет лі у тебя время... Ну, староста, давай понятих, нужно отправляться, нам некогда. А ви, господа,—завернувся він до юрби, будете свідетелямі, когда нужно будет. Слышите?

— Так тошно....—почулось з різних боків.

В цей час багатій потихеньку по-під стіною пробірався до дверей. Я помітив.

— А ти куда? Сідоренко! закричав я—куда уходишь?—Антип строго озирнувся.

— Сідоренко! імей в віду, что еще хуже будет, если уйдёшь—Сідоренко хмуро зупинивсь.

— Я роботу дома покинув... сердито буркнув.—Мені нема чого до справника. Моя хата з краю...

— Нічево, нічево... Староста! Понятих!

Староста шепотівся з стражником, видно—радилися. Зразу ж покинув і повернувся до нас.

— Що кажете?

— Понятих давай, ми готови.

Староста замнявся.

— Та бачите, господа, діло, звісно таке, що... Наше положеніє тоже, як із'яснить.... то, конешно, одно слово сказать.. Сказано, примерно, що прокламації. Ну, так такий приказ, що таких людей арештовувать, так прямая об'язаность.. одно слово сказать... Семенюк!—раптом сердито повернувся він до Семенюка.

— Признавайсь: цих людей ти бачив? Признавайсь отут, січас мені!

Настала тиша.

Антип пробурмотів:

— А ну, что он скажет, нужно записать....

І наготовив книжку.

Семенюк, очевидно, зібрав усі сили, щоб одповісти, але глянув на книжку й ростерявся. Зтурбовано забігав очима навкруги й знов, як соняшник до сонця, повернувся до книжки.

— Ну, говори ж, стерво!

Семенюк безпомічно глянув на старосту.

— Я бачив... що... Тільки, як темно було, то не розібрав добре... Похожі...

— Умгу! —муркнув Антип і щось черкнув у книжці. Семенюк зразу ж замовк, злякано слідкуючи за його рукою.

— Ну, видно, що три рублі хотів заробить—безапеляційно й похмуро бовкнув стражник до ста-

рости. І стояв з таким виглядом, що мовляв, сумніву більше нема ніякого.

— Ну, подожди-ж ти!—хитнув староста головою до Семенюка..

— Какіє трі рубля?—зацікавлено спитав Антип.

— Та, бачите, такий порядок, що як піймає хто кого з прокламаціями так тому три рублі. Таке мєроприятіє, одно слово сказать... От он і соблазнився, виходить... А ви самі должно на станцію путь держали?

— Да, ми хотєлі на станцію.

— По своїм делам чи по службі?

— Ето всьо равно. Ну, так скорей, староста скорее,—нам некогда...

Староста знов пригладив волосся, яке від того нахилилось під рукою й потім знов вигиналось як пружина.

— Хто ви такі, нам незвісно... Ну, видно, що, одно слово, сказать, ошибка тут... Только-ж ми свою службу сполняємо, ви свою...

Він глянув на стражника. Стражник косо дивився на його, немов піддержував в тяжкій справі.

— Я так думаю, що нада оставіть ето діло. А що ми вас задержали, так можна вам дать лошадей до поїзду. Га?

— Хм!—роздумливо, вагаючись підняв брови Антип.—Я не знаю... как с вами бить...

Потім повернувся до мене й запитав:

— Ви як думаєте, Ксенофонт Сократовіч, оставіть ілі їхати к ісправніку.?

Всі, чекаючи, з хвилюванням дивились на нас.

Я зібрав усі свої сили й серйозно, нерішуче одповів:

— Право, я не знаю, як вам буде угодно, Діоген Емпедокловіч.

— Ну, харашо—рішуче махнув рукою Антип і повернувся до їх—харашо. Давайте лошадей. Пусть на этот раз так і будет. Но помніть, господа, нужно бити осторожними. Очень осторожними, господа, нужно бити в таких делах.

І помалу, поважно, згорнув книжку й засунув її за пазуху.

І як тільки вона зникла, всі зітхнули легше. Оживились, підбадьорились.

Через півгодини коні того самого Сидоренка стояли коло волости, запряжені в новенький, зелений хургон. Колиска застелена була килимком, а на передку сидів парубок. Біля хургона чекала юрба селян, яка поспішно, скинувши шапки, дала нам дорогу.

Прощаючись, я помітив у начальства радісну посмішку,—вони були переконані, що все—таки дешево викрутились з халепи.

А ще через якісь дві-три години ми скромненько сиділи у вагоні, а колеса поїзда поспішно, весело ткали й вибивали:

„От—так—так! От—так—так!“

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ
Кооперативне книговидавниче й торговельне товариство
„КНИГОСПІЛКА“.

Готуються до друку:

ДЕРМАН А. Б. Короленко и писатели из народа
СИНЯВСКИЙ О. Украинский язык (пособие для
практического изучения)

КИСЕЛЕВ А. Арифметика для школ

ФЕДОРОВСЬКИЙ. Географічний нарис Слобожан-
щини

ПАНИЧЕНКО М. і ВОДОЛАЗЧЕНКО. Український
декламатор

ПОКРОВСЬКИЙ А. М. та КОЛЕСНИЧЕНКО Л. І.
Хрестоматія—підручник по географії,
ч. 1, 2, 3, 4 й 5.

ГАК А. Людина в окулярах

Друкуються:

ЧЕПІГА Я. „Промінь“ букварь

ІВАНІНЦЯ Г. й ЧЕПІГА Я. Читанка підручник для
6 й 7 групи трудових шкіл

книжки інших видавництв з різних галузів знання, підруч-
ники, ноти, мапи, рахівничі книжки, бланки й т. д.

При гуртових замовленнях знижка.

Гуртові замовлення приймаються по книгарнях
„Книгоспілки“—в Харкові, Києві й Одесі.

Вийшло з друку зі серії нотних видань
„ДЕНЬ ПРОЛЕТАРІЯТУ“

ХОРОВА ДЕКЛАМАЦІЯ
на слова ЕРНСТА ТОЛЛЕРА
муз. Л. ЛІСОВСЬКОГО

ЖУРНАЛ ЛІТЕРАТУРИ, КРИТИКИ Й БІБЛІОГРАФІЇ
„КНИГА“

Виходить щомісячно за редакцією С. ПИЛИПЕНКА.

Журнал має розділи:

1. Статті по історії й теорії літератури.	6. Літературне життя на Україні, в Росії й на Заході.
2. Критика й огляди.	7. Видавнича хроніка.
3. Видавничі й друкарські справи.	8. Стан літературної праці.
4. Рецензії на нові видання по всіх галузях знання.	9. Інформаційно-справочний відділ.
5. Бібліотекознавство.	10. Бюлетень Укр. книжної палати.

Вийшли з друку №№ 1-й (Січень-Лютий)
і 2-й (Березень-Квітень).

ПЕРЕДПЛАТА НА ЖУРНАЛ:

на 1 місяць . 40 коп. в золоті

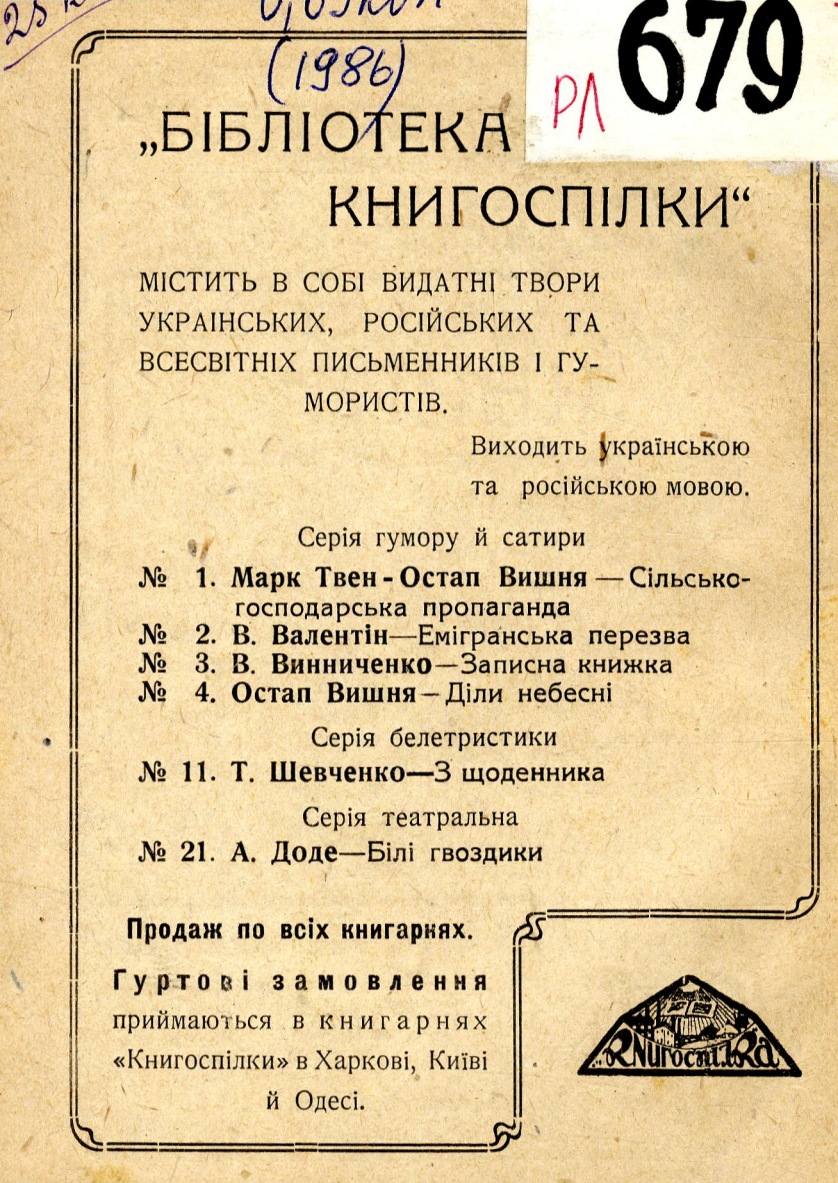
„ 2 „ . 75 „ „

„ 3 „ 1 р. 10 „ „

Продаж по всіх книгарнях.

Гуртові замовлення приймаються: по книгарнях
„Книгоспілки — в Харкові,
Київі й Одесі.

Редакція: Харків, Черноглазівська, 7-9

„БІБЛІОТЕКА
КНИГОСПІЛКИ“

МІСТИТЬ В СОБІ ВИДАТНІ ТВОРИ
УКРАЇНСЬКИХ, РОСІЙСЬКИХ ТА
ВСЕСВІТНІХ ПИСЬМЕННИКІВ І ГУ-
МОРИСТІВ.

Виходить українською
та російською мовою.

Серія гумору й сатири

- № 1. **Марк Твен - Остап Вишня** — Сільсько-
господарська пропаганда
№ 2. **В. Валентін**—Емігранська перезва
№ 3. **В. Винниченко**—Записна книжка
№ 4. **Остап Вишня**—Діли небесні

Серія белетристики

- № 11. **Т. Шевченко**—З щоденника

Серія театральна

- № 21. **А. Доде**—Білі гвоздики

Продаж по всіх книгарнях.

Гуртові замовлення
приймаються в книгарнях
«Книгоспілки» в Харкові, Києві
й Одесі.

РА 649

В. Винниченко

Записна книжка